

Fimmtudaginn 3. desember 1998.

Nr. 108/1998.

Linda María Bellere

(Jóhannes A. Sævarsson hdl.)

gegn

Tryggingastofnun ríkisins og

tryggingaráði

(Einar Karl Hallvarðsson hrl.)

og gagnsök

Almannatryggingar. Stjórnvaldsákvörðun. Gjafsókn. Aðild. Frávísun máls frá héraðsdómi að hluta.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson og Arnljótur Björnsson og Björn Þ. Guðmundsson, settur hæstaréttardómari.

Aðaláfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 10. mars 1997. Hún krefst þess, að niðurstaða héraðsdóms um ógildingu úrskurðar tryggingaráðs 12. nóvember 1993 verði staðfest. Þá krefst hún þess, að viðurkennt verði með dómi réttmæti greinargerðar sérfræðilæknanna Halldórs Jónssonar og Kára Sigurbergssonar 20. júlí 1993 um 75% örorku sína. Loks krefst hún þess, að viðurkenndur verði með dómi réttur sinn til örorkulífeyris úr hendi gagnáfrýjanda frá 29. júní 1992.

Aðaláfrýjandi krefst málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og málið væri ekki gjafsóknarmál, en gjafsókn var veitt fyrir Hæstarétti 18. febrúar 1998. Til vara krefst aðaláfrýjandi þess, að málskostnaður falli niður.

Gagnáfrýjendur skutu málinu til Hæstaréttar með stefnu 19. júní 1998. Þeir krefjast sýknu af kröfum aðaláfrýjanda og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

I.

Málinu var fyrst áfrýjað með stefnu 30. desember 1997. Málið varð eigi þingfest og það felld niður 20. febrúar 1998. Samkvæmt því er málinu áfrýjað í tíma, sbr. 4. mgr. 153. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála, svo sem þeim var breytt með 7. gr. laga nr. 38/1994.

Tryggingaráði hefur verið stefnt til varna í málinu ásamt Tryggingastofnun ríkisins. Í málinu kemur tryggingaráð fram sem úrskurðaraðili samkvæmt 7. gr. laga nr. 67/1971 um almannatryggingar, nú lög nr. 117/1993 um sama efni. Var því ekki þörf á að stefna tryggingaráði sérstaklega við hlið Tryggingastofnunar ríkisins, og verður kröfum á hendur því vísað sjálfkrafa frá héraðsdómi.

II.

Aðaláfrýjandi var af tryggingayfirlækni fyrst metin 65% öryrki í júlí 1990 og síðan endurmetin með sama örorkustig allt til 20. október 1993. Læknir ritaði vottorð 13. júlí 1992 vegna umsóknar aðaláfrýjanda um endurhæfingarlífeyri, sem tryggingayfirlæknir hafnaði með bréfi til læknisins 30. júlí 1992. Var sú afstaða reist á því, að ekki væri grundvöllur til greiðslu slíks lífeyris, þar sem ekki lægi fyrir áætlun eða greinargerð um endurhæfingu. Í bréfinu er og vísað til þess, að á fundi örorkumatsnefndar 28. febrúar 1992 hafi aðaláfrýjandi verið metin til 65% örorku og að vottorð læknisins gæfi ekki tilefni til að breyta því mati. Óskaði sami læknir eftir því við tryggingaráð 28. september 1992, að það endurskoðaði þessa ákvörðun tryggingayfirlæknis. Daginn eftir var hjá gagnáfrýjanda skráð um móttöku eyðublað undirritað af aðaláfrýjanda með fyrirsögninni „Kvörtun til tryggingaráðs“. Á hinu prentaða formi var gert ráð fyrir, að fram kæmu upplýsingar um þann, sem bæri fram kvörtun og um kvörtunarefni, rökstuðningur fyrir kvörtun, skrá yfir skjöl og önnur gögn, sem fylgdu henni, og loks aðrar athugasemdir. Á þeim stað á eyðublaðinu er þetta ritað: „Ég er ein með tvö börn, ég óska eftir, að málinu verði hraðað vegna þess.“ Síðan er ódagsett undirskrift aðaláfrýjanda. Fyrir utan þetta er ekkert skráð á eyðublaðið nema nafn og heimilisfang aðaláfrýjanda.

Tryggingayfirlæknir ritaði 5. október 1992 greinargerð til tryggingaráðs vegna „kvörtunar“ aðaláfrýjanda. Þar er vísað í áður nefnt vottorð læknis aðaláfrýjanda 13. júlí 1992 og meðal annars sagt, að vart verði um frekari örorkubætur að ræða en henni hafi verið úrskurðaðar. 20. júlí 1993 rituðu læknarnir Halldór Jónsson og Kári Sigurbergsson, sem hvorki tengdust aðaláfrýjanda né tryggingayfirlækni, greinargerð að beiðni tryggingaráðs um örorkumat aðaláfrýjanda. Í niðurstöðu hennar kemur meðal annars fram það álit lækn-

anna, að aðaláfrýjandi sé ekki fær um að vinna sér inn 1/4 þess, er heilbrigðir geti, og sé örorka hennar því 75% eða meiri. Þessu næst sendi tryggingayfirlæknir aðaláfrýjanda örorkumat 20. október 1993, og var niðurstaða þess, að aðaláfrýjandi væri 65% öryrki. Tryggingaráð kvað svo 12. nóvember sama ár upp úrskurð þann, sem aðaláfrýjandi krefst ógildingar á.

III.

Samkvæmt því, sem rakið hefur verið, verður litið svo á, að aðaláfrýjandi hafi 29. september 1992 kært til tryggingaráðs niðurstöðu áðurnefnds endurmats tryggingayfirlæknis 30. júlí 1992 um 65% örorku hennar til þess að fá mat á örorkunni hækkað í 75%, svo sem síðar var komist að niðurstöðu um í greinargerð áðurnefndra tveggja lækna 20. júlí 1993. Með úrskurðinum 12. nóvember 1993 hafnaði tryggingaráð kröfu aðaláfrýjanda með þessum orðum:

„Tryggingaráð hefur fjallað um málið á fundum sínum. Ljóst er, að hlutlægu mati verður ekki við komið nema að hluta, svo sem oft er hjá sjúklingum með langvinna bakverki. Skerta vinnugetu Lindu virðist bæði mega rekja til bakverkja og félagslegra aðstæðna, en líklega má telja, að Linda geti sinnt léttum störfum.

Því úrskurðast: Úrskurðarorð: Örorka Lindu Bellere, kt. 061163-3449, telst 65%. Endurmat fari fram í maí 1995.“

Kröfu sína um staðfestingu ákvæðis héraðsdóms um ógildingu úrskurðar tryggingaráðs reisir aðaláfrýjandi í fyrsta lagi á því, að læknar gagnáfrýjanda hafi verið vanhæfir til að fjalla um kærufni aðaláfrýjanda, meðan það var til meðferðar hjá tryggingaráði. Því er ekki haldið fram af hálfu aðaláfrýjanda, að ráðið eða einstakir ráðsmenn hafi verið vanhæfir til að úrskurða í málinu. Þessi málsástæða er því þegar af þeirri ástæðu ótæk. Í annan stað sýnist aðaláfrýjandi reisa þessa kröfu sína á því, að úrskurðurinn byggist á ólögmætum sjónarmiðum, vegna þess að í honum sé lagt annað til grundvallar en örorkumat læknanna tveggja, sem skiluðu álitu að beiðni tryggingaráðs, svo sem áður getur. Tryggingaráði var í sjálfsvald sett að nýta heimild 2. mgr. 7. gr. laga nr. 67/1971 um frjálsa álitsumleitan, en var ekki skylt að fara eftir álitinu. Þegar af þeirri ástæðu er þessi málsástæða ekki heldur tæk. Úrskurður tryggingaráðs verður því ekki ógiltur af þessum ástæðum.

Á hitt ber að líta, að úrskurðinum er áfátt í veigamiklum atriðum, bæði um form og efni. Tryggingaráð hefur meðal annars það mikilvæga hlutverk að úrskurða í ágreiningsmálum um grundvöll, skilyrði eða upphæð bóta, sbr. 1. mgr. 7. gr. laga nr. 67/1971. Verður því að gera ríkar kröfur til ráðsins um vandaða málsmeðferð. Á hana skortir mjög í úrskurðinum. Í honum segir meðal annars, að greinargerð tryggingayfirlæknis sé dagsett 5. október 1992, en efnis hennar í engu getið eða um hana fjallað að öðru leyti. Þess er aðeins getið, að ráðið hafi ákveðið að óska eftir „utanaðkomandi mati“, og sé það dagsett 20. júlí 1993. Ekki er sagt, hvaða læknar unnu matið, ekkert er úr því rakið og engin afstaða tekin til þess. Matið var þó helsta gagnið í málinu, sem hefði getað stutt kröfu aðaláfrýjanda um hækkun á örorkumati. Sagt er, að í málinu liggi fyrir fjöldi læknisvottorða fjögurra nafngreindra lækna auk lækna gagnáfrýjanda, án þess að þeir séu nefndir á nafn. Ekkert er fjallað um þessi læknisvottorð. Teknar eru orðréttar upp 1. og 3. mgr. 12. gr. laga nr. 67/1971 án þess að tengja þær úrskurðarefninu. Síðan kemur niðurstaða úrskurðarins, þar sem segir: „ . . líklega má telja, að Linda geti sinnt léttum störfum. Því úrskurðast . . .“ o. s. frv. Engan rökstuðning er að finna fyrir þessari fullyrðingu. Undir úrskurðinn ritar svo starfsmaður tryggingaráðs fyrir þess hönd, en hvergi kemur fram, hverjir stóðu að honum. Svo sem nú hefur verið rakið, brýtur úrskurðurinn mjög í bága við óskráðar meginreglur stjórnisýsluréttar, sem nú hafa verið lögfestar í 22. gr. og 31. gr. stjórnisýslulaga nr. 37/1993. Ber því að staðfesta niðurstöðu héraðsdóms um ógildingu hans.

Tryggingaráði ber meðal annars að úrskurða í ágreiningsmálum um grundvöll og skilyrði bóta almannatrygginga, sbr. nú 1. mgr. 7. gr. laga nr. 117/1993. Viðurkenningarkröfur aðaláfrýjanda í málinu fela í sér, að Hæstiréttur leggi sjálfstætt mat á læknisfræðileg álitamál, sem tryggingaráð hefur ekki tekið afstöðu til. Það er ekki á valdsviði dómstóla, sbr. 1. mgr. 24. gr. laga nr. 91/1991. Ber því að vísa kröfunum frá héraðsdómi.

Svo sem fram er komið, var meðferð gagnáfrýjanda á máli aðaláfrýjanda, áður en til dómsmáls þessa kom, ábótavant. Meðal annars bera gögn málsins með sér, að leiðbeiningarskyldu gagnáfrýj-

anda gagnvart aðaláfrýjanda hefur ekki verið gætt sem skyldi. Verður til þessa litið við ákvörðun málskostnaðar.

Gagnáfrýjandi verður dæmdur til að greiða málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, sem ákveðst í einu lagi, eins og í dómsorði greinir. Málskostnaður rennur í ríkissjóð vegna gjafsóknar aðaláfrýjanda. Um gjafsóknarkostnað í héraði og fyrir Hæstarétti fer svo sem greinir í dómsorði.

D ó m s o r ð:

Kröfum aðaláfrýjanda, Lindu Maríu Bellere, á hendur gagnáfrýjanda, tryggingaráði, er vísað frá héraðsdómi.

Úrskurður tryggingaráðs 12. nóvember 1993 um örorku aðaláfrýjanda er felldur úr gildi.

Vísað er frá héraðsdómi kröfum aðaláfrýjanda um viðurkenningu á rétti hennar til örorkulífeyris úr hendi gagnáfrýjanda, Tryggingastofnunar ríkisins, frá 29. júní 1992 og á réttmæti greinargerðar læknanna Halldórs Jónssonar og Kára Sigurbergssonar 20. júlí 1993 um 75% örorku aðaláfrýjanda.

Gagnáfrýjandi greiði í ríkissjóð samtals 600.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gjafsóknarkostnaður aðaláfrýjanda í héraði og fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningslaun lögmanns hennar á báðum dómstigum, samtals 530.000 krónur.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 30. september 1997.

Mál þetta er höfðað með stefnu, birtri 5. september sl.

Stefnandi er Linda María Bellere, kt. 061163-3449, Ægisíðu 109, Reykjavík.

Stefndu eru Tryggingastofnun ríkisins, kt. 660269-2669, Laugavegi 114, Reykjavík, og tryggingaráð, Laugavegi 114, Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að ógiltur verði með dómi sá úrskurður tryggingaráðs frá 12. nóvember 1993, að örorka stefnanda teljist vera 65%. Til vara er þess krafist, að úrskurði tryggingaráðs frá 12. nóvember 1993 um 65% örorkumat stefnanda verði hnekkst með dómi og að viðurkennt verði með dómi réttmæti greinargerðar sérfræðilæknanna Halldórs Jónssonar og Kára Sigurbergssonar, dags. 20. 7. 1993, um 75% örorku stefnanda. Þá er

þess krafist, að viðurkenndur verði með dómi réttur stefnanda til örorkulífeyris úr hendi Tryggingastofnunar ríkisins frá 29. júní 1992 og að lagt verði til grundvallar lífeyrisgreiðslum álit læknanna Halldórs Jónssonar og Kára Sigurbergssonar um örorku stefnanda, sem birtist í greinargerð þeirra, dags. 20. júlí 1993, þar sem stefnandi er ekki talin fær um að vinna sér inn 1/4 þess, sem heilbrigðir geta, og örorka hennar því metin 75% eða meira.

Stefnandi hefur hlotið gjafsókn til reksturs máls þessa. Krafist er málskostnaðar úr hendi stefndu skv. fram lögðum málskostnaðarreikningi, þ. m. t. kostnaður stefnanda af 24,5% virðisaukaskatti, eins og málið væri eigi gjafsóknarmál.

Pá er þess krafist, að dráttarvextir af málskostnaði verði höfuðstólsfærðir á tólf mánaða fresti, í fyrsta sinn tólf mánuðum eftir, að fimmtán dagar eru liðnir frá dómsuppsögu.

Dómkröfur stefndu eru þær, að þeir verði sýknaðir af öllum kröfum stefnanda. Pá er þess krafist, að stefnanda verði gert að greiða stefndu málskostnað samkvæmt mati dómans.

Málavextir.

Tildrög máls þessa eru þau, að stefnanda var 24. júlí 1990 úrskurðaður 65% örorkustyrkur samkvæmt þágildandi almannatryggingalögum nr. 67/1971, sbr. nú lög nr. 117/1993 um sama efni. Úrskurðurinn grundvallaðist á vottorði Ásmundar Magnússonar læknis, dags. 13. júlí 1990, og var sjúkdómsgreining talin vera vöðvagigt í herðum og baki. Í vottorðinu kemur fram sú skoðun læknisins, að stefnandi yrði vinnufær að einhverju leyti eða öllu eftir þrjá til fjóra mánuði. Jafnframt var sérstaklega tekið fram í vottorðinu, að stefnandi væri einstæð móðir með tvö börn.

Örorkustyrkur stefnanda féll út í apríl 1991. Með vottorði Ásmundar Magnússonar læknis, dags. 4. júlí 1991, endurnýjaði stefnandi umsókn sína um örorkulífeyri. Í vottorðinu er þá tekið fram, að aðalmeið stefnanda sé af sálrænum toga. Enn bendir læknirinn á félagslega stöðu stefnanda sem einstæðrar móður með tvö börn.

Örorkustyrkur stefnanda var endurnýjaður í þriðja skipti 4. september 1991, sbr. matsgerð Júlíusar Valssonar tryggingalæknis, dags. sama dag.

Á grundvelli vottorðs Árna Tómasar Ragnarssonar læknis, dags. 13. júlí 1992, sótti stefnandi um endurhæfingarlífeyri. Var þeirri umsókn hafnað, sbr. bréf Björns Önundarsonar tryggingayfirlæknis, dags. 30. júlí 1992. Í bréfinu kemur meðal annars fram, að ofangreint vottorð gefi ekki tilefni til breytinga á örorkumati stefnanda.

Með öðru bréfi Árna Tómasar Ragnarssonar læknis, dags. 28. september

1992, og kvörtun stefnanda til tryggingaráðs, dags. 29. september 1992, var farið fram á endurskoðun ráðsins á fyrrgreindri ákvörðun tryggingayfir-læknis og þess krafist, að matið yrði hækkað í 75%.

Vigfús Magnússon, læknir hjá Tryggingastofnun ríkisins, ritaði greinargerð til tryggingaráðs, dags. 5. október 1992, vegna fyrrgreindrar kvörtunar stefnanda. Í bréfi hans kom fram, að stefnandi hefði þráfaldlega leitað eftir endurskoðun á örorkumati sínu og „í tengslum við það átt viðtöl við a. m. k. þrjá lækna stofnunarinnar, þ. e. Karl Strand í ágúst 1991, undirritaðan í nóvember 1991 og mars 1992 og loks Sigurð Thorlacius 11. sept. sl.“.

Er stefnanda var send ofangreind greinargerð, mótmælti hún henni með öllu og bar því við, að hún hefði orðið fyrir óviðeigandi framkomu Vigfúsar Magnússonar tryggingalæknis, sbr. ódagsett bréf stefnanda til tryggingaráðs.

Ákveðið var á fundi stefnda tryggingaráðs 30. október 1992 að óska eftir mati lækna utan stofnunarinnar, þrátt fyrir það að niðurstaða lækna tryggingastofnunar um örorkustig stefnanda væri alltaf hin sama.

Í greinargerð tilnefndra lækna, Halldórs Jónssonar og Kára Sigurbergs-sonar, dags. 20. júlí 1993, komust læknarnir að þeirri niðurstöðu, að örorku-stig stefnanda væri 75% eða meira.

Tryggingaráð kvað upp úrskurð í máli stefnanda 12. nóvember 1993. Í úrskurðinum segir meðal annars:

„Ljóst er, að hlutlægu mati verður ekki við komið nema að hluta, svo sem oft er hjá sjúklingum með langvinna bakverki. Skerta vinnugetu Lindu virðist bæði mega rekja til bakverkja og félagslegra aðstæðna, en líklega má telja, að Linda geti sinnt léttum störfum.“

Samkvæmt þessu var úrskurðarorð tryggingaráðs á þá leið, að örorka stefnanda var áfram metin 65%. Var jafnframt kveðið á um, að endurmat skyldi fara fram í maí 1995.

Stefnandi kveðst hafa um áráðil þjáðst af bakverkjum, aðallega í mjóhrygg, en verkina hafi einnig lagt upp í brjósthrygg, upp í höfuð og út í axlir. Fáir hún öðru hverju slæm verkjaköst og verði þá að liggja í rúminu nokkra daga. Að læknisráði hafi hún nokkrum sinnum verið í sjúkrahjálfun, en ekki hlotið bata til frambúðar.

Við skoðun og viðtal stefnanda hjá matslæknum hafi komið fram áberandi eymsli yfir vöðvafestum í hnakka upp við höfuðkúpubotn beggja vegna, en væg vöðvaeymsli paravertebralt í hnakka í m. trapezius og út að öxlum, nokkur vöðvaeymsli paravertebralt við lendaliði og talsverð eymsli interspinalt á milli L:IV-L:V og L:V-S:I, þrýstieymsli yfir symphysu. Röntgenmyndir af hrygg, teknar 29. 11. '91, sýna byrjandi degeneratívar breyt-

ingar anteriort á C:V. Þá komi fram, að segulómskoðun af mjóhrygg, gerð 25. 6. '93, hafi sýnt eftirfarandi:

„Liðþófvar á mótum brjóst- og mjóhryggjar eru aðeins í lægra lagi og segulskin á T2-myndröðunum lítilla minnkað. Stöku intraspongiösar herniationir sjást og líklega byrjandi nabbamyndanir á liðbolsbrúnum framanvert. Það vottar fyrir örlítili kyphosu-stöðu innan hryggjarins á thoracolumbal-mótunum.

Liðþófinn L:V-S:I er lækkaður og segulskin innan hans skert á T2-myndaröðunum, sem bendir til degeneratíva breytinga. Það eru engar áberandi discprotrusionir aftur á við og ekki örugg merki um discus prolaps heldur. Innan mænugangsins er ekkert athugavert að sjá. Conus er eðlil. staðsettur og ekkert athugavert við cauda equina. Aðrar sjúklegar breytingar hafa ekki greinst.

Niðurstaða: Degeneratíva breytingar á thoracolumbal-mótunum og byrjandi discdegeneratíva breytingar L:V-S:I.“

Fram kom í aðilaskýrslu stefnanda, að hún hefði lent í árekstri 1984, 1985 og á árinu 1987, að því er hana minnti, þ. e. þrisvar.

Í áliti lækna tveggja segir m. a.:

„Hlutlægu mati verður ekki komið við nema að nokkru marki, eins og oft vill verða hjá sjúklingum með langvinna bakverki. Álit okkar er því að verulegu leyti byggt á sjúkrasögu, en einnig á líkamsskoðun . . .“

Mat þeirra var, að stefnandi væri ekki fær um að vinna sér inn 1/4 þess, sem heilbrigðir geta, og örorka stefnanda því 75% eða meira. Þessi niðurstaða hefði leitt til þess, að stefnanda hefði framvegis verið greiddur örorkulífeyrir, sbr. 12. gr. laga um almannatryggingar nr. 117 frá 1993, í stað örorkustyrks skv. 13. gr. sömu laga, en á þessu tvennu sé verulegur munur.

Málsástæður og lagarök stefnanda.

Stefnandi var af læknum stefnda metin til 65% varanlegrar örorku. Samkvæmt 7. gr. laga nr. 67/1971, nú 7. gr. laga nr. 117/1993, um almannatryggingar skal tryggingaráð úrskurða um ágreining, sem rísa kann um grundvöll, skilyrði eða fjárhæð bóta. Komi ágreiningur fyrir tryggingaráð til úrskurðar og úrlausn hans að einhverju leyti eða öllu háð læknisfræðilegu, lögfræðilegu eða félagslegu mati, er tryggingaráði hverju sinni heimilt að kveðja sér til ráðuneytis einn til þrjá menn, sem hafa sérþekkingu á hlutaðeigandi sviði, sbr. 2. mgr. 7. gr. sömu laga.

Stefnda tryggingaráði sé ætlað það hlutverk að vera hlutlægur úrskurðaraðili í ágreiningsmálum um áðurnefnd atriði, sbr. 1. mgr. 7. gr. laga nr. 117/1993. Heimild 2. mgr. 7. gr. sömu laga byggist á hlutverki stefnda sem úr-

skurðaraðila í kærumálum. Komist stefndi að þeirri niðurstöðu, að á meðal þeirra manna, er sitja í ráðinu, sé ekki næg sérþekking í einstökum málum, sé heimilt að leita eftir sérfræðiráðgjöf. Þar sem stefndi hafi nýtt sér heimild 2. mgr. 7. gr. sömu laga og leitaði til lækna sér til ráðuneytis, verði að teljast réttmætt, að þeirra álit verði lagt til grundvallar niðurstöðu stefnda í máli stefnanda. Þess er krafist, að stefnda tryggingaráði verði með dómi gert að fara eftir mati óvilhallra lækna á örorku stefnanda og að felldur verði úr gildi úrskurður stefnda frá 12. nóv. 1993, þar sem stuðst var að nýju við álit sömu lækna stefnda TR, sem áður mátu örorku stefnanda, en ágreiningi um niðurstöðu þeirra hafði verið vísað til tryggingaráðs til úrskurðar. Sömu rök eiga við, þótt aðrir læknar sömu stofnunar hafi komið síðar að matinu.

Stjórnsýslulög nr. 37/1993 taki til afgreiðslu stefnda tryggingaráðs í máli stefnanda, sbr. 1. gr. laganna. Í 3. gr. þeirra sé tekið á því, hvenær starfsmaður er vanhæfur til meðferðar máls. Samkvæmt 4. tl. 1. mgr. sé starfsmaður vanhæfur á kærustigi, hafi hann áður tekið þátt í meðferð málsins á lægra stjórnsýslustigi. Eins sé um starfsmann skv. 6. tl., ef að öðru leyti eru fyrir þær aðstæður, sem eru til þess fallnar að draga óhlutdrægni hans í efa með réttu. Sá, sem sé vanhæfur til meðferðar máls, megi ekki taka þátt í undirbúningi, meðferð eða úrlausn þess. Við meðferð kærumáls skuli fylgja sömu reglum, eftir því sem við geti átt, sbr. 30. gr. laga nr. 37/1993.

Í máli stefnanda hafi stefndi lagt til grundvallar úrskurði sínum frá 12. nóvember 1993 endurmat lækna stefnda tryggingastofnunar frá 20. október 1993. Með því að leita eftir endurmati til lækna tryggingastofnunar, þegar fyrir lá, að ágreiningur var uppi við stofnunina um grundvöll bóta, sem studdist mati þessara sömu lækna, þyki stefndi tryggingaráð hafa brotið ákvæði stjórnsýslulaga. Sömu rök eigi við, þótt aðrir læknar sömu stofnunar hefðu komið síðar að matinu. Ágreiningur stefnanda sé um ákvörðun tryggingastofnunar, er reist hafi verið á mati lækna stofnunarinnar. Tryggingaráð sé úrskurðaraðili um þann ágreining og hafi sérstaka heimild til þess að fá læknisfræðilegt álit óvilhallra lækna á örorku sjúklinga. Heimildina hafi tryggingaráð nýtt sér, sbr. greinargerð og álit fyrrnefndra lækna. Það er skoðun stefnanda, að stefnda tryggingaráði beri að leggja matsgerð óvilhallra lækna til grundvallar úrskurði sínum, þar sem læknar stefnda tryggingastofnunar hafi verið vanhæfir til að endurmeta örorku stefnanda, eftir að afgreiðsla stofnunarinnar hafði verið kærð til stefnda tryggingaráðs.

Ákvæðum stjórnsýslulaga um almennt hæfi í opinberri stjórnsýslu sé ætlað að girða fyrir það, að fólk hafi réttmæta ástæðu til að efast um, að mál þess hljóti lögmæta og hlutlæga meðferð á öllum úrskurðarstigum. Að mati stefnanda hafi í afgreiðslu stefnda tryggingaráðs verið brotið gegn þessari lögfestu grundvallarreglu íslensks réttar.

Þótt talið verði, að stefndi tryggingaráð hafi ekki stuðst við mat lækna stefnda tryggingastofnunar, áður en úrskurðað var í kærumálinu um örorku stefnanda 12. nóvember 1993, er þess eigi að síður krafist, að örorkumati stefnda verði hafnað sem röngu, m. a. vegna vanþekkingar og vankunnáttu ráðsins í að meta örorku stefnanda án sérfræðilegrar ráðgjafar. Fyrir liggir greinargerð tveggja sérfræðinga í læknisfræði um 75% örorku stefnanda, sem hafi ekki verið hnekkt af stefnda tryggingaráði með rökum eða nýrri sérfræðilegri greinargerð. Ákvörðun stefnda um að hafna niðurstöðum greinargerðar sérfræðilækna án rökstuðnings brjóti m. a. í bága við tilgang heimildarákvæðis 2. mgr. 7. gr. laga nr. 117/1993.

Stefnandi heldur því einnig fram, að varanleg örorka sín sé sönnuð með læknisvottorðum og greinargerð tveggja lækna, er greint hafi örorkuna 75% eða meiri á grundvelli laga nr. 117/1993 um almannatryggingar.

Það er málsástæða hjá stefnanda, að sannað líkamstjón hennar sé til þess fallið að valda rýrnun á starfsorku. Sannað þykir, að stefnandi geti ekki talið fær um að vinna sér inn 1/4 þess, er andlega heilir menn séu vanir að vinna sér inn í sama héraði við störf, sem hæfa líkamskröftum þeirra og verkunnáttu og sanngjarnt er að ætlast til af þeim með hliðsjón af uppeldi og undanfarandi starfa.

Stefnandi kveður kröfugerð sína setta fram á grundvelli 2. mgr. 25. gr. laga nr. 91/1991, þar sem hún eigi lögvarða hagsmuni af því að fá með dómi skorið úr um tilvist eða efni réttinda sinna hjá stefndu á grundvelli laga nr. 117/1993 um almannatryggingar.

Krafan um ógildingu úrskurðar stefnda tryggingaráðs sé studd ákvæðum stjórnsýslulaga um almennt hæfi í opinberri stjórnsýslu.

Varakrafan um, að dómurinn eigi að hafna 65% örorkumati, sem birtist í úrskurði stefnda frá 12. 11. '93, byggist m. a. á tilgangi heimildarákvæðis 2. mgr. 7. gr. laga nr. 117/1993.

Krafan um greiðslu örorkulífeyris skv. 12. gr. laga nr. 117/1993 sé reist á niðurstöðu greinargerðar lækna Kára Sigurbergssonar og Halldórs Jónssonar. Krafan um upphafsdag örorkulífeyrisgreiðslna er samkvæmt málskotsreglum til tryggingaráðs, sbr. 1. mgr. 7. gr. laga nr. 117/1993, þar sem gert sé ráð fyrir, að máli skuli skotið til ráðsins eigi síðar en þremur mánuðum eftir, að ákvörðun lá fyrir í málinu. Kvörtun stefnanda til stefnda tryggingaráðs hafi borist 29. sept. 1992. Minnt er á, að ákvörðun stefnda tryggingastofnunar, sem skotið var til tryggingaráðs, hafi legið fyrir 30. júlí 1992, en þann dag sendi tryggingayfirlæknir Árna Tómasi Ragnarssyni gigtarlækni bréf þess efnis, að ákvörðun tryggingastofnunar frá 28. febr. sama ár stæði óhöggð.

Stefnandi styður kröfur um málskostnað við l. nr. 91/1991, einkum 1. mgr. 130. greinar. Krafan um, að stefnanda verði dæmdur málskostnaður, eins og málið væri eigi gjafsóknarmál, styðst við 4. mgr. 128. gr. laga nr. 91/1991, sbr. gjafsóknarleyfi stefnanda.

Krafa um virðisaukaskatt á málskostnað er reist á l. nr. 50/1988, sbr. og reglugerð nr. 562/1989. Stefnandi er ekki virðisaukaskattsskyld, og er henni því nauðsyn að fá dóm fyrir þessum skatti úr hendi stefnda.

Málsástæður og lagarök stefndu.

Tryggingaráð er stjórnvald, og veitir ákvæði 7. gr. laga nr. 67/1971 þeim, sem í hlut á, rétt til að bera ákvörðun lægra setts stjórnvalds, þ. e. Tryggingastofnunar ríkisins, undir úrskurð tryggingaráðs, er sé æðra sett stjórnvald í þeim tilvikum, sem greind eru í 7. gr. Tryggingaráð sé sjálfstæður, hlutlaus úrskurðaraðili í ágreiningsmálum um grundvöll, skilyrði eða fjárhæð bóta samkvæmt lögum nr. 67/1971, og sæti úrskurðir þess ekki málskoti til ráðuneytis.

Stefnandi haldi því fram, að sú ákvörðun tryggingaráðs að æskja áhlits utanaðkomandi aðila hafi haft það í för með sér, að ráðinu hafi verið skylt að fara eftir þeirri niðurstöðu. Stefndu mótmæla þessu, þar sem ekki sé kveðið um skyldu þessa efnis í lögum. Ákvæði 2. mgr. 7. gr. laga nr. 67/1971 sé heimildarákvæði, þar sem tryggingaráð geti leitað eftir áhliti utanaðkomandi aðila, er ágreiningur rísi í bótamálum samkvæmt lögum nr. 67/1971. Ákvæðið hafi í för með sér frjálsa áhlitsumleitan, sem bindi ekki tryggingaráð um endanlega niðurstöðu í kærumáli. Samkvæmt þá óskráðri meginreglu stjórnssýsluréttar, sbr. nú 10. gr. laga nr. 37/1993, beri stjórnvaldi ávallt að sjá til þess, að mál sé nægjanlega upplýst, áður en ákvörðun er tekin í því. Verði því að undirbúa og rannsaka mál hverju sinni, áður en endanleg ákvörðun er tekin. Sú ákvörðun tryggingaráðs í máli þessu að æskja áhlits utanaðkomandi aðila hafi því verið liður í eðlilegri og lögmætri málsmeðferð.

Stefndu halda því fram, að úrskurður tryggingaráðs hafi verið réttmætur og í samræmi við lög miðað við fyrirliggjandi gögn í málinu og að hlutlægt mat á atvikum í málinu hafi ráðið niðurstöðu þess. Samkvæmt 4. mgr. 12. gr. laga nr. 67/1971 meti tryggingayfirlæknir örorku þeirra, sem sækja um örorku. Rétt til örorkulífeyris eigi þeir, sem lögheimili eiga á Íslandi, eru á aldrinum 16–67 ára og öryrkjar til langframa á svo háu stigi, að þeir eru ekki færir um að vinna fyrir sér í því sama héraði við störf, sem hæfa líkamskröftum þeirra og verkunnáttu og sanngjarnt er að ætlast til af þeim með hliðsjón af uppeldi og undanfarandi starfa, sbr. 1. mgr. 12. gr. laganna.

Mat á örorku samkvæmt almannatryggingalögum styðjist því samkvæmt ákvæðum þessum við læknisfræðilegar forsendur í tengslum við andlega og líkamlega getu viðkomandi umsækjanda til að afla sér viðurværis. Á slíku læknisfræðilegu mati grundvallist hugsanlegur réttur til örorkulífeyris. Félagsslegar kringumstæður umsækjenda ber því ekki að vega á grundvelli laganna. Líkamleg einkenni stefnanda hafi einkum verið talin eymsli og óþægindi í baki, en slík einkenni séu mjög algeng orsök skertrar vinnugetu, og hafi tryggingaráð margsinnis úrskurðað í málum sem þessum. Eins og fram komi í gögnum málsins, sé hlutlægt mat á slíkum einkennum ákaflega erfitt og algengasta niðurstaða við meðferð sambærilegra mála hjá tryggingaráði, að örorka sé metin 65%. Tryggingaráð gegni lögbundnu hlutverki sem sjálfstæður og óháður úrskurðaraðili um það, hvort skilyrðum laganna sé fullnægt, þannig, að umsækjandi teljist hafa öðlast rétt til örorkubóta. Hafi því tryggingaráði sem stjórnvaldi borið að gæta jafnræðis í úrlausnum sínum samkvæmt óskráðri meginreglu um jafnræði þegnanna við ákvarðanir í stjórnssýslunni, sbr. nú 1. mgr. 11. gr. stjórnssýslulaga nr. 37/1993.

Aðstæður í máli stefnanda hafi ekki gefið ástæðu til að víkja frá hefðbundinni málsmeðferð hjá tryggingaráði, enda um harla einfalt mál að ræða. Þrátt fyrir ofangreindar staðreyndir hafi tryggingaráð með vísan til afstöðu stefnanda til lækna stofnunarinnar og meginreglu stjórnssýsluréttar um, að mál sé nægjanlega upplýst, áður en ákvörðun er tekin, sbr. nú 10. gr. laga nr. 37/1993, ákveðið að beiðast álits utanaðkomandi lækna og nýtt þannig heimild sína samkvæmt 2. mgr. 7. gr. laga nr. 67/1971, sbr. 1. mgr. laga nr. 75/1989. Í greinargerð lögfræðings tryggingaráðs, dags. 6. maí 1996, sé vísað í umrædda greinargerð lækna Halldórs Jónssonar og Kára Sigurbergssonar til skýringar á afstöðu ráðsins. Í greinargerð lækna sé ofangreind staðhæfing áréttuð um, að hlutlægu mati verði ekki við komið nema að nokkru marki í málum sem þessum, þar sem um sé að ræða sjúkl-ing með langvinna bakverki. Sé jafnframt lögð áhersla á þá staðreynd, að stefnandi hafi einungis kvartað um eymsli í baki. Samt sem áður hafi niðurstaða þeirra verið, að stefnandi teldist 75% öryrki. Í greinargerð lögfræðings tryggingaráðs komi eftirfarandi fram um þessa niðurstöðu lækna:

„Tryggingaráði þótti sem gengið hefði verið út frá öðrum forsendum en í hinu kærða innanhússmati, þar sem tilnefndir sérfræðingar láta félagslegar aðstæður ráða úrslitum um hækkun í 75%.“

Samkvæmt framansögðu telja stefndu, að mat tryggingaráðs hafi grundvallast á lögmatum og málefnalegum sjónarmiðum við mat á örorku miðað við læknisfræðilegar forsendur, að því marki, sem unnt var. Þar sem hlutlægt mat á einkennum þeim, sem stefnandi þjáist af, sé óumdeilanlega erfið-

leikum bundið, hafi niðurstaða tryggingaráðs byggst á áralangri reynslu í meðferð sambærilegra mála og bent til, að væri eðlilegust með hliðsjón af atvikum. Úrskurður tryggingaráðs sé því í samræmi við efnisákvæði almannatryggingalaga um mat á örorku og grundvallarreglu stjórnsýsluréttar um jafnræði. Endanleg niðurstaða hinna tilnefndu lækna hafi miðast að verulegu leyti við félagslega aðstöðu stefnanda, en eins og áður greinir, stangist slíkt mat á við orðalag og eðli 12. gr. almannatryggingalaga um mat á örorku. Hafi því verið rétt að leggja mat lækna ekki til grundvallar breyttu örorkustigi.

Stefnandi reisi kröfur sínar jafnframt á því, að við meðferð málsins hjá tryggingaráði hafi að fenginni greinargerð utanaðkomandi lækna verið leitað eftir mati lækna Tryggingastofnunar ríkisins og tryggingaráð þar með brotið vanhæfisreglu 4. tl. 1. mgr. 3. gr. laga nr. 37/1993, sbr. einnig 6. tl. Þessu er mótmælt sem röngu. Enginn tryggingaráðsmanna hafði áður fjallað um mál stefnanda. Undirbúningur og meðferð Tryggingastofnunar ríkisins og tryggingaráðs í málefnum stefnanda hafi verið í samræmi við lög nr. 67/1971 og óskráðar meginreglur stjórnsýsluréttar, sbr. nú II. kafla stjórnsýslulaga nr. 37/1993, sem tóku gildi 1. janúar 1994. Í greinargerð lögfræðings tryggingaráðs, dags. 6. maí 1996, komi m. a. eftirfarandi fram um þetta atriði:

„Í stefnu, segir lögmaður, að við meðferð málsins hjá tryggingaráði hafi verið leitað eftir endurmati lækna Tryggingastofnunar ríkisins. Það er ekki rétt. Hið rétta er, að Linda kærir örorkumat frá 4. september 1991. Það mat gildi frá 1. maí 1991 til 1. september 1993. Skyldi endurmat fara fram í september 1993. Berist ekki tilskilin gögn (læknisvottorð) fyrir endurmat, falla greiðslur til bótaþega niður. Til þess að greiðslur féllu ekki niður til Lindu, var henni bent á að skila inn gögnum fyrir venjulegt endurmat. Það var ekki verið að biðja um endurmat til notkunar fyrir tryggingaráð. Því hefði e. t. v. verið réttast að minnast ekki á endurmatið í úrskurði ráðsins, þar sem það var ekki lagt til grundvallar við lausn þess, heldur almennar vinnureglur innanhúss.“

Samkvæmt þessu sé ljóst, að ekki var miðað við nýtt mat lækna stofnunarinnar, eftir að stefnandi kærði til tryggingaráðs. Má hér einnig vísa til þess, sem áður segir um undirbúning og meðferð tryggingaráðs á máli þessu. Tryggingaráð lagði heildstætt mat á fyrirbyggjandi matsgerðir lækna stofnunarinnar og greinargerð utanaðkomandi lækna, er það úrskurðaði í máli stefnanda. Málsmeðferð ráðsins var því að öllu leyti í samræmi við þá óskráðar meginreglur stjórnsýsluréttar um sérstakt hæfi við ákvarðanir í stjórnsýslunni.

Með vísan til ofangreinds telja stefndu, að sýkna beri þá af kröfum stefnanda um ógildi úrskurðar tryggingaráðs eða að honum verði hnekkkt. Enn fremur telja stefndu með vísan til ofangreindra röksemda, að ekki séu skilyrði til, að viðurkennt verði með dómi gagnvart stefndu réttmæti greinargerðar tilgreindra sérfræðilækna frá 20. júlí 1993 „um 75% örorku stefnanda“. Mótmæla stefndu því, að stefnanda hafi tekist að sanna, að örorka stefnanda sé 75%, á grundvelli 1. mgr. 12. gr. laga nr. 67/1971, sbr. nú 12. gr. laga nr. 117/1993, enda hefur stefnandi ekki hnekkkt því læknisfræðilega mati, að örorka stefnanda hafi réttilega verið metin 65%, án þess að félagslegar aðstæður væru lagðar til grundvallar. Telja stefndu, að stefnandi hafi sönnunarbyrði um, að örorka hennar skuli réttilega talin 75% án tillits til félagslegra aðstæðna, svo sem leggja ber til grundvallar greiðslu örorkulífeyris samkvæmt almannatryggingalögum, en sönnun þess efnis hefur ekki komið fram. Sömu röksemdir eiga að mati stefndu við um kröfu stefnanda þess efnis, að viðurkenndur verði með dómi réttur hennar til örorkulífeyris úr hendi Tryggingastofnunar ríkisins frá 29. júní 1992 miðað við mat tveggja lækna um 75% örorku eða meiri.

Stefndu halda því einnig fram, að samkvæmt fyrrgreindum ákvæðum almannatryggingalaga standi ekki réttur til örorkulífeyris nema að því tilskildu, að læknisfræðileg örorka teljist 75% eða meiri. Þar sem örorkumat Halldórs Jónssonar og Kára Sigurbergssonar sé einkum grundvalað á tvennu, bakverkjum og félagslegum aðstæðum, sé ljóst, að metin örorka hafi ekki náð 75% nema vegna hins síðarnefnda þáttar. Af þessum sökum eru að mati stefndu ekki lagaskilyrði til að taka til greina kröfur stefnanda, sem miðast við réttmæti 75% örorku, þ. á m. til grundvallar því, að hún skuli eiga rétt til örorkulífeyris. Stefndu sé ekki rétt að þola dóm um svo almenna kröfugerð, en gagnvart stefndu snúist málið einungis um örorkustig á grundvelli 12. gr. almannatryggingalaga.

Enn fremur er ítrekað, að eftir 12. gr. almannatryggingalaga beri að leggja til grundvallar mat lækna tryggingastofnunar, en ekki þeirra, sem kallaðir eru til álitsgjafar á grundvelli 7. gr., þótt mat þeirra sé hærra. Verði fallist á með stefnanda, að stefnda tryggingaráði hafi að lögum borið að leggja til grundvallar mat lækna Halldórs Jónssonar og Kára Sigurbergssonar og að á það verði fallist með dómi, telja stefndu, að ekki verði viðurkenndur réttur til örorkulífeyris nema frá þingfestingardegi máls þessa að telja, en verði ekki á það fallist, miðist rétturinn við þann dag, er tryggingaráð kvað upp úrskurð sinn, 12. nóvember 1993.

Þá telja stefndu ekki skilyrði til að leggja viðurkenningardóm á kröfur stefnanda nema til örorkulífeyris úr hendi Tryggingastofnunar ríkisins

vegna 75% örorku að frádregnum örorkustyrk, er stefnandi hefur fengið greiddan frá sama tíma samkvæmt 2. mgr. 12. gr. laga nr. 67/1971, sbr. nú 13. gr. laga nr. 117/1993 um almannatryggingar, sbr. einnig 51. gr. laga nr. 67/1971, sbr. nú 43. gr. laga nr. 117/1993, en stefnanda var greiddur örorkustyrkur á því tímabili, sem dómkrafa hennar spannar.

Stefndu benda á, að síðastgreind krafa stefnanda þess efnis, að viðurkennt verði með dómi réttmæti greinargerðar læknanna Halldórs og Kára um 75% örorku, sé andstæð 24. og 1. mgr. 25. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála, svo að varða kunni frávisun ex officio. Þá er á það bent, að tvímælis orki, hvort rétt hafi verið að stefna tryggingaráði í máli þessu.

Til stuðnings málskostnaðarkröfu stefnda er vísað til XXI. kafla laga nr. 91/1991.

Niðurstaða.

Fram kom í skýrslum læknanna Kára Sigurbergssonar og Halldórs Jónssonar fyrir dómi, að hinn fyrrnefndi taldi, að ekki hefði verið um varanlegt örorkumat að ræða, en hinn síðarnefndi kvað þá hafa verið að meta varanlega örorku stefnanda, en báðir töldu þeir örorku hennar 75%. Þá kemur fram, að læknarnir skoðuðu stefnanda hvor í sínu lagi, Kári 24. mars 1993 og Halldór 11. júní 1993. Er þó hér um að ræða sameiginlega greinargerð og álit læknanna beggja, sem þeir rita báðir undir í Reykjavík 20. júlí 1993. Verður því að líta svo á nú, rúmum fjórum árum eftir að umrædd matsgerð var gerð, að ekki verði við hana miðað um það, hver örorka stefnanda sé nú, og þegar litið er til þess, að ekki liggja fyrir önnur gögn til stuðnings fullyrðingu stefnanda um örorku hennar en matsgerð dómkvaddra manna, þykir ekki vera komin fram sönnun um, að örorka hennar sé slík, að unnt sé að taka til greina kröfu hennar um viðurkenningu réttmætis greinargerðar sérfræðinganna Halldórs Jónssonar og Kára Sigurbergssonar, né heldur, að viðhlítandi gögn styðji þá kröfu stefnanda, að viðurkenndur verði réttur hennar til örorkulífeyris úr hendi stefnda Tryggingastofnunar ríkisins að svo stöddu.

Á greinargerð læknanna er sá annmarki, sem stefnda tryggingaráði mátti vera ljós, að þeir höfðu ekki staðið sameiginlega að skoðun á stefnanda, en tæpir þrír mánuðir líða á milli þess, að hún er skoðuð. Þá er komið í ljós við meðferð máls þessa fyrir dómi, að matsmenn eru ekki á sama máli um, hvort verið var að meta varanlega örorku stefnanda.

Þegar litið er til þessa, þykir gagn þetta ekki veita viðhlítandi grundvöll að ákvörðun þeirri, sem fyrir stefnda lá að taka, og hefði verið rétt að óska eftir úrbótum á því. Þykir stefndi með þessu ekki hafa gætt nægjanlega

hinnar óskráðu meginreglu stjórnsýsluréttar, sem nefnd er rannsóknarreglan og er nú að finna í 10. gr. stjórnsýslulaga nr. 37/1993.

Þá er og til þess að líta, að í úrskurði stefnda er vitnað til endurmats lækna tryggingastofnunar frá 20. október 1993. Mun þar vera átt við vottorð tryggingayfirlæknis, sem lagt hefur verið fram í málinu. Fyrir tryggingaráði lá að taka afstöðu til kæru stefnanda um örorkumat lækna Tryggingastofnunar ríkisins, þar á meðal mat tryggingayfirlæknis, en samkvæmt matsgerð hans, dagsettri 4. september 1991, hafði hann þá metið örorku stefnanda 65%, en það var það örorkuhlutfall, sem stefnandi vildi kæra til hækunar. Stefndi hefur þannig farið eftir umsögn aðila, sem var vanhæfur til að koma að máli stefnanda, sbr. reglu þá, sem nú er að finna í 4. mgr. 3. gr. stjórnsýslulaga og telja verður til meginreglna stjórnsýsluréttarins, sem í gildi voru á þeim tíma, er stefndi úrskurðaði í máli stefnanda.

Loks er þess að geta, að í úrskurði tryggingaráðs er ekki að finna reifun á mati þeirra sérfróðu aðila, sem ráðið hafði leitað til, heldur einungis, að ákveðið hafi verið á fundi 30. október 1992 að óska eftir utanaðkomandi mati og að matið væri dagsett 20. júlí 1993.

Með vísan til þess, sem hér að framan segir um meðferð málsins hjá stefnda tryggingaráði, verður fallist á það með stefnanda, að á henni séu slíkir annmarkar, að varði ógildingu úrskurðar þess, sem tryggingaráð kvað upp 12. nóvember 1993.

Hins vegar verður stefnda Tryggingastofnun ríkisins sýknuð að svo stöddu, svo sem að framan greinir, og kröfu stefnanda um viðurkenningu á réttmæti mats lækna frá 30. júlí 1993 er hafnað.

Rétt þykir, að málskostnaður á milli aðila falli niður.

Stefnandi hefur fengið gjafsóknarleyfi, og greiðist kostnaður hennar af máli þessu, sem er 407.737 krónur, þ. e. þóknun lögmanns hennar, Jóhannesar Alberts Sævarssonar, 327.500 krónur, að viðbættum virðisaukaskatti, 80.237 krónum, úr ríkissjóði.

Allan Vagn Magnússon héraðsdómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Úrskurður tryggingaráðs frá 12. nóvember 1993 í málinu nr. 46/1992 er ógildur.

Stefndi Tryggingastofnun ríkisins skal sýkn að svo stöddu af kröfum stefnanda, Lindu Maríu Bellere.

Kröfu stefnanda um viðurkenningu á réttmæti mats lækna frá 30. júlí 1993 er hafnað.

Málskostnaður milli aðila fellur niður.

Gjafsóknarkostnaður stefnanda, 407.737 krónur, greiðist úr ríkissjóði.
